

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska
K Strednodobej predikcii P2Q-2013, konanej dňa 11. júna 2013

Petra Pauerová, hovorkyňa NBS

Vážené dámy, vážení páni, vítam vás na tlačovej konferencii k Strednodobej predikcii P2Q-2013 a vítam medzi nami pána guvernéra Jozefa Makúcha a pána viceguvernéra Jána Tótha. Chcem Vás na začiatku požiadať o dodržanie embarga až do konca tlačovej konferencie a teraz odovzdávam slovo pánovi guvernérovi.

Jozef Makúch, guvernér Národnej banky Slovenska

Takže dobrý deň ešte raz, vážené dámy a páni, banková rada dnes prerokovala a vzala na vedomie tretiu tohtoročnú strednodobú predikciu. Bola vypracovaná na základe verejných údajov o rýchlom raste HDP a zamestnanosti za I. štvrťrok 2013 a na technických predpokladoch, ktoré boli prevzaté z Európskej centrálnej banky. Predikcia je založená na postupnom zlepšovaní ekonomickej situácie v eurozóne od II. polroka 2013. Aj keď vývoj ekonomiky na Slovensku v I. štvrťroku tohto roka bol značne ovplyvnený recesiou v eurozóne, napriek tomu slovenská ekonomika naďalej vykazuje medzikvartálny aj medziročný rast. Takýto vývoj bol v súlade s predpokladmi Národnej banky Slovenska. Ako naznačili mesačné údaje o priemyselnej produkcii a o nominálnom zahraničnom obchode, zdrojom nášho rastu bol výlučne zahraničný dopyt pri prepade domácej časti ekonomiky. Na trhu práce v I. štvrťroku 2013 ešte dobiehal negatívny efekt spomalenia ekonomiky z konca minulého roka a zamestnanosť ešte mierne poklesla. Očakávania firiem však naznačujú jej stabilizáciu. Miera nezamestnanosti podľa mesačných štatistík zostala na vysokej úrovni, avšak pozitívne pôsobil odlev pracujúcich do zahraničia a väčšie využívanie aktivačných prác. Na základe aktuálnych údajov z reálnej ekonomiky a predstihových indikátorov, by malo tempo rastu slovenskej ekonomiky v roku 2013 spomaliť na 0,6 %. Predpokladá sa, že zahraničný dopyt zaznamenal v I. štvrťroku 2013 svoje dno a začal mierne rásť. Jeho výraznejšiu obnovu možno očakávať až koncom roka 2013. Základným predpokladom strednodobej predikcie je postupné zlepšovanie situácie v eurozóne a vyriešenie dlhovej krízy. V ďalších rokoch by tak mala ekonomika zrýchliť svoj rast z 2,3 % v roku 2014 na 3,3 % v roku 2015, pričom jej rast by mal byť vyváženejší a príspevok domáceho dopytu by sa mal postupne zvyšovať. Aktuálny vývoj prvých štyroch mesiacov naznačil výraznejšie spomaľovanie inflácie, ktoré by malo pokračovať do konca tohto roka. Inflácia by mala poklesnúť v poslednom štvrťroku 2013 až na úroveň 1,4 %. V roku 2014 sa očakáva ešte relatívne pomalý rast cien, ktoré by mali byť ovplyvnené poklesom cien energií. Ostatné zložky inflácie by mali pokračovať v stabilnom nízkom raste. Postupne s oživením ekonomiky sa očakáva aj zrýchlenie inflácie na 2 %. Pomalší rast zahraničného dopytu spolu s menej priaznivým vývojom domácej časti ekonomiky, by sa mal v porovnaní s predchádzajúcou predikciou prejaviť v zmiernení očakávaného oživenia ekonomiky v strednodobom horizonte. V aktuálnej strednodobej prognóze prevládajú riziká v reálnej ekonomike

smerom nadol v celom horizonte predikcie. Najväčším rizikom zostal vývoj zahraničného dopytu, pokračovanie opatrného správania domácností s pretrvávajúcou vysokou mierou úspor a fiškálna konsolidácia. V cenovom vývoji prevládajú v strednodobom horizonte prognózy mierne prorastové riziká. Ďakujem pekne.

Ján Tóth, viceguvernér Národnej banky Slovenska

Ďakujem pekne za slovo. Pekný deň, už tradične by sme si prešli predikciu cez kratšiu prezentáciu. Ako už bolo spomenuté, naša predikcia vychádzala z údajov rýchleho odhadu HDP. Bohužiaľ, nemali sme k dispozícii už tieto posledné detailné finálne údaje HDP, čiže napríklad za II. štvrťrok predikcia – táto predikcia - rátala, že v poslednom štvrťroku HDP vzrástlo o 0,3 %, hoci ten finálny údaj je 0,2 %, je tam aj takisto trochu iná štruktúra. A možno neskôr, čo bude zaujímavé je, že až teraz boli dostupné dáta mzdové, ktoré nás trochu prekvapili, kde mzdy v zdravotníctve vzrástli o 10 % medziročne. Takže to v tejto predikcii nie je, ona teda súvisí s tým cyklom ako ECB robí predikcie a teda v tom čase bol dostupný len ten rýchly flash odhad HDP. Každopádne pre rok 2013 máme odhad rastu na úrovni 0,6 %, ale treba zároveň pripomenúť, že to je z veľkej časti vplyv zaokrúhlenia, pretože doteraz sme mali odhad 0,67, teraz máme 0,64 – čiže to je viac-menej rovnaký odhad rastu pre tento rok, čiže tá prvá správa je, že pohľad na rast ekonomiky v tomto roku veľmi nemeníme, ostáva teda na nezmenenej úrovni. Kde však meníme pohľad, ako si neskôr ukážeme, sú roky 2014 a 2015, kde ideme o 0,5 % dole s odhadom rastu, teda v oboch rokoch. Čo sa týka zamestnanosti, ten hlavný údaj, ktorý sledujeme – zamestnanosť v metodike ESA95, čiže počet pracovných miest, ktorý je generovaný rastom na Slovensku – takisto nemeníme tento pohľad v tomto roku a teda máme pokles o 0,8 %. Pri nezamestnanosti si neskôr ukážeme, že tam prognózu zlepšujeme. A ďalšia dôležitá vec je, že čo sa týka inflácie, tá nás naďalej pozitívne prekvapuje – už v I. štvrťroku sme mierne znížili odhad o 0,1 %, teraz znižujeme o ďalších dodatočných 0,2 %, takže infláciu prognózujeme na úrovni 1,7 % a to potom trochu pomôže aj kúpyschopnosti obyvateľstva, s tým, že aj v roku 2014 máme pomerne nízku úroveň a v roku 2015 by inflácia sa mohla blížiť k 2 %, čo pre Slovensko je stále relatívne nízka úroveň – a pramení to z toho, že stále máme predpoklad negatívnej produkčnej medzery alebo že teda ekonomika vyrába pod svojím potenciálom a nie sú zatiaľ badateľné výraznejšie tlaky zvnútra ekonomiky – cenové tlaky. Čo sa týka samotného odhadu rastu HDP, tak naďalej kvôli situácii v zahraničí máme – riziká prevládajú smerom nadol a to hlavne z toho dôvodu, ak by sa prognózovaný vývoj zahraničného dopytu, čiže hlavne aká je prognóza ECB pre našich obchodných partnerov, ak by sa to ďalej posúvalo v čase – to oživenie. To sú už naše hlavné čísla, takže tu vidíte – HDP tento rok viac-menej bez zmeny, v budúcich rokoch pokles o 0,5 %, inflácia pomerne priaznivá. Reálne mzdy – možno zaujímavé – v nominálnych mzdách sme až tak pohľad nemenili, ale reálne mzdy, tým, že nám inflácia klesá, tak ten pokles reálnych miezd je už veľmi malý, s tým, že keby sme mali údaje – mzdové údaje, ktoré teraz vyšli spolu s HDP, kde bol teda ten údaj o tom, ako mzdy rastú v zdravotníctve, tak zrejme by tá prognóza reálnej mzdy bola na nezmenenej

úrovni, teda už by tam možno nebol ani tento maličký pokles. Takže tie reálne mzdy sa ako keby mohli v tomto roku stabilizovať. Samotné vonkajšie prostredie – zatiaľ čo globálny rast naďalej pokračuje, eurozóna je bohužiaľ na tej negatívnej strane, to znamená, že ten rast v eurozóne je nižší ako vo väčšine ostatných regiónov sveta. Ten indikátor PMI je pod hodnotou 50, čiže to naznačuje ako keby v II. a III. štvrtroku by stále mohol byť negatívny pokles HDP na medzištvrtročnej úrovni, najmä teda zložitá situácia sa momentálne javí byť vo Francúzsku, kde tie poklesy by mohli byť väčšie. Na druhej strane pre nás je dôležité Nemecko, kde tá situácia je nadštandardná, aj keď nie nejako mimoriadne priaznivá, ale lepšia ako vo zvyšku eurozóny. A takisto je ako keby cítiť prvé znaky toho, že situácia v niektorých krajinách periférie sa zlepšuje. Napríklad v Španielsku silno rastie export, Grécko takisto vykazuje nejaké známky oživenia, aj keď to je samozrejme z veľmi nízkej úrovne, teda aspoň v prípade Grécka, kde ten pokles bol doteraz obrovský. Takže tie indikátory, ktoré prichádzajú hlavne z Nemecka, to je pre nás najdôležitejšie, naznačujú ako keby takú stabilizáciu, nie ani veľké poklesy, nie vôbec veľké nárasty, ale určitú stabilizáciu krátkodobú tej súčasnej situácie. Samotný zahraničný dopyt – tu vidíte predikciu aj s našimi exportmi – tým, že v prognóze nemáme predpoklad nejakých veľkých zahraničných investícií, ktoré by dokázali výrazne zvýšiť kapacitu v priemysle, tak ten rast exportu sa prognózuje na podobnej úrovni, ako je rast vonkajšieho dopytu, čiže už tam nemáme to väčšie zvyšovanie trhového podielu a teda celkovo ten zahraničný dopyt je horší, ako bol prognózovaný pred tromi mesiacmi. Tu už máte ako sa revízie zo strany ECB menili pre teda rast našich obchodných partnerov. A samozrejme, ak by toto pokračovalo, tak to je práve to riziko pre rast HDP na dolnej strane. Čo sa týka zdrojov rastu ekonomiky, ako už bolo povedané, v tomto roku ten rast bude výlučne na základe exportu a teda priemyslu. V tých budúcich rokoch by už mohol domáci dopyt sa mierne oživovať. My čakáme, že zamestnanosť by prvýkrát mohla narásť koncom tohto roka a to by teda mohlo potom pomôcť aj domácomu dopytu, kde najmä v tom roku 2015 už by mohol byť na silnejšej úrovni. Takže čo sa týka najhlavnejších štatistík – HDP vidíte, že viac-menej bez zmeny, čiže to nám ako keby potvrdzuje, že tá prognóza rastu HDP v tom I. štvrtroku, keď sme boli trochu nižšie ako väčšina ostatných prognóz, anticipovala tento vývoj v posledných mesiacoch a teraz v súčasnosti nemáme ako keby dodatočný dôvod to ďalej výrazne znižovať, ale ten dôvod je pre 2014 a 2015 - z oboch strán, aj zo strany exportov, zahraničného dopytu, asi z polovičnej časti, ale aj zo strany slabšieho domáceho dopytu, ako bol doteraz predpokladaný v predchádzajúcej prognóze. Súkromná spotreba by sa mala len pomaly oživovať, to citelnejšie oživenie príde až v roku 2015. Čo sa týka inflácie, tam sú zasa dobré správy, tá inflácia je nižšia ako prognózovaná a teda to by mohlo pomôcť aj trochu kúpyschopnosti obyvateľstva, že by tá kúpyschopnosť nemusela veľmi poklesnúť v tomto roku. Trh práce – máme tam teda tú prognózu nezmenenú, pokles 0,8 % HDP, ale treba zároveň dodať, že časový profil tej zamestnanosti je taký, že najväčšie zníženie zamestnanosti sme ako keby už zažili. Máme ešte predpokladaný pokles v III. štvrtroku, ale v IV. štvrtroku už máme stabilizáciu alebo mierny nárast. Takže v samotnom II. polroku máme pokles zamestnanosti len o 0,1 % alebo teda o 1400 pracovných miest. Tu je zvyčajná štruktúra

HDP po zložkách, kde vidíte, akým spôsobom nižší export voči predchádzajúcej prognóze ovplyvnil túto prognózu. Tuto je to možno ešte lepšie zobrazené, tu je rozdiel tých práve 0,5 % v raste, s ktorým ideme dole v roku 2014 a 2015, ktoré faktory sa podieľajú na tomto zníženom raste a vidíte, že plus-mínus z polovice, je toto fialové, je to nižší export alebo teda slabší vonkajší dopyt alebo horšia situácia v zahraničí a z druhej polovice máme faktory domáceho dopytu. Pre budúci rok je to najmä konsolidácia a teda znížená vládna spotreba, keďže konsolidácia je prognózovaná, že bude pokračovať aj v budúcom roku a v tom roku 2015 máme aj nižšie podiely investícií a samotnej spotrebe domácností ako to, čo bolo prognózované doteraz. Tu je už samotná dynamika toho rastu HDP a na pravej strane máte tú tzv. produkčnú medzeru, to znamená – koľko percent pod svojím potenciálom je hospodárstvo Slovenska. Možno taká zaujímavosť – zatiaľ čo v eurozóne tá produkčná medzera je takmer rovnako veľká, ako bola v roku 2009 a teda tá situácia je naozaj komplikovaná, teda koncentrovanie v niektorých krajinách, tak u nás odhadujeme, že tá produkčná medzera je takisto citeľne záporná, ale asi na polovičnej úrovni voči tomu, čo sme zažili v roku 2009. Inflácia – viacmenej v súlade s doterajším pohľadom, že po tom, ako odzneli tie exogénne faktory v cenách rastu komodít, potravín, tak inflácia sa znížila na úroveň, ktorá je už potom len generovaná vnútorným chodom ekonomiky a tým, že tá ekonomika pracuje pod svojím potenciálom a teda nie je z toho hľadiska v dobrom stave, tak neprodukuje ani tie cenové tlaky. A to sa nám naďalej prejavuje aj v tom, že tú úroveň pomerne nízku v porovnaní s tým, ako vidíte na grafe, aká tá inflácia bola v minulosti. Aj túto nízku úroveň dávame ešte mierne nižšie, takže tá inflácia je prognózovaná na 1,7 – 1,6 a až potom neskôr sa mierne zvýši. Čo sa týka samotného mzdového vývoja verzus produktivita práce – ak by mzdy mali rásť presne v súlade s produktivitou práce, čiže nejaké neinflačné mzdy, zjednodušene povedané, tak by mohli rásť 2,9 % v tomto roku. My máme prognózu, že budú rásť 2,1 %, takže mzdy rastú naďalej mierne nižšie ako produktivita a tým pádom takisto nevytvárajú cenové tlaky v ekonomike. Čo je pre vás možno ešte zaujímavejšie, sú tie mzdy, ktoré sa vykazujú – lebo toto sú mzdy metodicky, aby boli porovnateľné s produktivitou, to je tá ESA95 – ale tie mzdy, ktoré sú potom častejšie komunikované Štatistickým úradom, to sú tie v metodike štatistického výkazníctva, tak tie máme v tejto prognóze na úrovni 1,5 % a teda tam je ten pokles, čo som spomínal -0,2 %, ale hovorím, že ak by sme zahrnuli ten posledný vývoj v zdravotníctve, tak by tie reálne mzdy boli skôr stabilizované. Zamestnanosť – zamestnanosť ESA95, čiže tá zamestnanosť, ktorá je tvorená ekonomikou, tam pohľad nemeníme. Máme to číslo – pokles o 0,8 %, čo je 17500 pracovných miest. Z časti však alebo z veľkej časti to najhoršie však už máme za sebou, je to čiastočne aj taký štatistický efekt, kde tá zamestnanosť bola slabá aj v II. polroku predchádzajúceho roku, čiže keď sa porovná rok na rok, tak to stále ešte vyskakuje v týchto číslach, ale keby sme si zobrali zamestnanosť ako sa bude hýbať od konca tohto mesiaca v prognóze, tak tam už máme len mierny pokles v III. štvrtroku a stabilizáciu, mierny nárast, v IV. štvrtroku. Čiže z pohľadu zamestnanosti tá prognóza sa nemení a možno tie najväčšie poklesy už máme za sebou. Na druhej strane v nezamestnanosti okrem tej tvorby pracovných miest, ktorá je generovaná rastom v ekonomike, máme také dva špeciálne vplyvy – a to je

– všimli sme si v dátach, že prekvapujúco si viac Slovákov našlo prácu v zahraničí a teda napriek tomu, že tá situácia vonku nie je dobrá, tak medziročne si o 22000 ľudí našlo viac prácu v zahraničí ako bolo pred rokom. A takisto je tam nárast tzv. aktivačných prác, to sú také tie dočasné pracovné miesta, ktoré sú dotované, ktoré sú vytvárané municipalitami. Takže čo sa týka takýchto ako keby špeciálnych faktorov, tak tieto špeciálne faktory nás prekvapili v tom I. štvrtroku a ak ich zohľadníme do toho nezmeneného pohľadu na zamestnanosť, tak tá nezamestnanosť sa nám kvôli tomuto zlepšuje. Takže čo sa týka nezamestnanosti, je tam nárast 13,9 na 14,4 a potom je pokles, ale voči prognóze z I. štvrtroku tieto faktory sú nové, ktoré tá prognóza potom odráža v zlepšenom pohľade na nezamestnanosť, aj keď kvôli faktorom, ktoré môžu byť čiastočne dočasného rázu. Ešte čo sa týka samotnej nezamestnanosti, je tu aj projekt vlády financovať tvorbu pracovných miest mladých cez EU fondy – toto zatiaľ nemáme zohľadnené v prognóze, aj keď tie čísla, ktoré sa spomínajú zase nie sú tak obrovské, ale toto by mohlo tvoriť pozitívne riziko pre ten krátkodobý pohľad na nezamestnanosť, aj keď znova – to sú pracovné miesta, ktoré by tu nemuseli byť dlhodobo. Čo sa týka rizík – HDP teda máme riziká smerom k pomalšiemu rastu, ak tá situácia v zahraničí sa nebude zlepšovať tak, ako ju prognózuje Európska centrálna banka. Čo sa týka inflácie – takisto, ak by tam došlo k zvýšeniu cien ropy alebo komodít, mohli by riziká sa prejaviť smerom hore. Na druhej strane, ak by došlo k zníženiu DPH – ako viete, zatiaľ je prijatý taký zákon, že ak deficit bude pod 3 %, automaticky sa zníži DPH z 20 % na 19 – my toto nemáme zohľadnené v prognóze. Samozrejme, tá DPH sa neprejaví naplno v znížení cien, ale toto nemáme zohľadnené v prognóze, že by to nastalo, to je riziko pozitívne zase v roku 2015. Porovnanie s ostatnými predikciami – čiže vidíte našu zelenú bodku, že viac-menej ostávame na tom, kde sme boli v marci, čo sa týka tohto roku, ale bohužiaľ nemáte tu tú prognózu z posledného týždňa, MMF, tá bola vlastne tiež presne 0,6 % v tomto roku. Čo je možno zaujímavé, že v našom prieskume už analytici nepredpokladajú nulový rast, ako tomu bolo v minulosti a teraz máme minimum na 0,5 % raste. Takže ako keby tá neistota ohľadne toho, ako dopadne tento rast sa znižuje, ten interval sa znižuje niekde smerom k nášmu číslu. Čo sa týka budúceho roku, tam máme prognózu 2,3 %, čo sa týka posledných prognóz, OECD malo 2 % a teraz MMF si presne nespomínam, priznám sa – teda pre rok 2014. Takže toľko asi z mojej strany, ďakujem pekne.

Tomáš Velecký, TV Markíza

Viete odhadnúť, čo sa týka zamestnanosti, či ten vývoj by mohol byť pozitívnejší v oblastiach, ktoré sú naviazané práve na externé prostredie alebo či by mohol byť pozitívnejší vývoj práve tam, kde zamestnanosť je naviazaná na vnútorný obchod. Ďakujem.

Ján Tóth, viceguvernér Národnej banky Slovenska

Ak by naozaj došlo k tomu oživeniu, ktoré predpokladá Európska centrálna banka, tak ten pozitívnejší vývoj by mohol byť aj v priemysle, aj v službách. Tá nižšia inflácia pomáha ako keby brániť poklesu kúpyschopnosti obyvateľstva a ak tie reálne mzdy budú pozitívne v budúcom roku, tak to by mohlo

byť podporou pre služby a zároveň samozrejme to oživenie by znamenalo väčšie zákazky pre priemysel - takisto oživenie aj v priemysle. Ale opakujem, ešte pre III. štvrťrok máme mierny pokles zamestnanosti a až od IV. štvrťroku máme nárast, a potom v samotnom roku 2014 sú nárasty.

Ján Lopatka, Reuters

Dobrý deň, po poslednom zasadaní ECB si trh vyložil to, čo bolo povedané ako taký skôr prísnejší než uvoľnenejší signál. Ja by som sa chcel spýtať, čo by sa muselo stať v ekonomike eurozóny, aby ECB ešte ďalej znížila úrokové sadzby. A prípadne – či by ste boli komfortní s tým, ísť s tou hlavnou REFI sadzbou, teda tam, kde je v súčasnosti tá depozitná. Ďakujem.

Jozef Makúch, guvernér Národnej banky Slovenska

Ďakujem za otázku. Pokiaľ ide o tú prvú časť – čo by sa muselo stať, o tom samozrejme nešpekulujeme a podrobne ale analyzujeme údaje, ktoré máme k dispozícii, vyhodnocujeme situáciu a monitorujeme vývoj v jednotlivých ekonomikách a na trhu atď., čiže výsledok týchto analýz, monitoringu, atď. vždy zvážime a keď bude potrebné, tak prijmeme príslušné opatrenia. Pokiaľ ide o prípadnú nulovú sadzbu a negatívnu sadzbu na strane depozitnej sadzby, sme technicky pripravení na všetky eventuality, ale nie je dôvod momentálne diskutovať čo by bolo, keby a kedy a podobne.

Rado Tomek, Bloomberg

Ako vy, pán guvernér, aké je vaše osobné presvedčenie alebo viera, že to dlhoočakávané oživenie v eurozóne sa naozaj tento rok naštartuje? A potom ďalšia vec – pán guvernér Draghi citoval stále nejaké inštrumentárium, ktoré má ECB k dispozícii, aj spomínanú sadzbu Asset-Backed securities, využitie Asset-Backed Securities, prípadne ešte viac zvýšiť lending bankám – ktorý z týchto potenciálnych nástrojov jednak je možno váš osobný favorit, ak by bolo treba a kde si myslíte, že by sa aj najľahšie hľadal konsenzus v rámci Governing Councilu? Ďakujem.

Jozef Makúch, guvernér Národnej banky Slovenska

Ďakujem pekne za otázku. To nie je o osobných presvedčeniach, Governing Council je kolektívny orgán, kde sa hlavne diskutuje a posudzujú sa argumenty. Čiže samotný ten osobný názor sa vyjadří potom v príslušnom rozhodovaní vtedy, keď je to aktuálne. Čiže nejaké osobné predikcie si robiť a osobné názory, ktoré potom mám problém, keď som konfrontovaný s reálnymi argumentmi, ak ich budem musieť meniť, nepokladám naozaj za správny prístup. Čiže nie je to o osobnom presvedčení. Čiže vtedy, keď na základe analýza monitoringu usúdime, že je potrebná akcia, akcia bude urobená. Pokiaľ ide o pána Draghiho, on sa vyjadril, že sú na polici nejaké riešenia, je to veľmi citované, včera pán Novotný takisto citoval pána Draghiho. Je to veľa možných riešení, ktoré sú diskutované, sú technicky pripravené a keď bude potrebné, tak použité budú. Je to trebárs – už čo ste vy spomínali – ABS, otázka nejakého cieľového podporenia trebárs malých a stredných podnikov a podobne. Je tu

veľmi veľa možných nástrojov, vrátane teda tých prípadných poklesov sadzieb, ale opäť hovorím – technicky sme pripravení a momentálne necítíme potrebu vyjadrovať sa kedy a za akých podmienok a prečo budú využité. Veľa vecí, ktoré sa očakávajú možno by nemala riešiť Európska centrálna banka, lebo má svoje limity – trebárs podpora malých a stredných podnikateľov, kde sa dá samozrejme niečo urobiť, ale to rozhodujúce čo je a čo treba urobiť je veľmi individuálne podľa jednotlivých krajín a sú to štrukturálne zmeny v prospech týchto podnikateľských subjektov. Čiže je to viac vec národných vlád čo sa dá v tomto urobiť. Ďalej – problém, ktorý je trebárs pri požičovaní prostriedkov malým a stredným podnikateľom je často problém rizika a je otázka, či tým, že dáme cielene prostriedky na trh, tie prostriedky budú banky používať keď sa nezmení práve tento rizikový profil – a my nevieme ovplyvniť rizikový profil, to nie je úloha centrálnej banky a nemá na to ani inštrumentárium. Čiže my vieme dodať prostriedky, ale ako budú ďalej využité komerčnými bankami, je naozaj vec komerčných bánk, či budú ochotné vôbec prehodnotiť riziko a nastaviť si inak svoju obchodnú politiku.

Petra Pauerová, hovorkyňa NBS

Ja vám veľmi pekne ďakujem za účasť na dnešnej tlačovej konferencii, ďakujem pánovi guvernérovi, aj pánovi viceguvernérovi a želám vám pekný deň a končím týmto embargo.

Jozef Makúch, guvernér Národnej banky Slovenska

Ďakujem aj ja, dovidenia.

Ján Tóth, viceguvernér Národnej banky Slovenska

Dovidenia.